

HORÁCKÉ SVATEBNÍ PRAPORCE - OBŘADNÍ TEXTILIE S FIGURÁLNÍ VÝŠIVKOU

EVA TOMÁŠOVÁ

Muzeum Vysočiny Třebíč

ABSTRACT: The paper deals with wedding banners – a specific phenomenon within ceremonial folk textile with typical figurative embroidery; they appear in Horácko region laying both on Bohemian and Moravian territory. 33 wedding banners from the 19th century are held in museum institutions of this country.

KEY WORDS: Ceremonial folk textile – figurative embroidery – Horácko region – wedding

Svatební praporce s typickou figurální výšivkou jsou specifický fenomén v oblasti lidového obřadního textilu doložený na území českého a moravského Horácka. Plnily důležitou obřadní a zábavní funkci v lidovém svatebním obřadu zejména v průběhu 19. století. Dochované hmotné doklady pochází z Telečska, Počátecka, Dačicka a Třeštska, celkem jich bylo na našem území dohledáno 33 kusů.¹ Jsou deponovány v regionálních muzeích v Dačicích, Jindřichově Hradci, Počátkách, Třešti a konečně v Telči, kde se nachází jejich největší soubor. Tuto etnografickou oblast také reprezentují v nadregionálních institucích, a to ve sbírkách Národopisného oddělení Národního muzea v Praze a Etnografického ústavu Moravského zemského muzea v Brně.

Svatební praporce poutaly pozornost badatelů již na konci 19. století v souvislosti s uspořádáním Národopisné výstavy československé v Praze v roce 1895.² Dílčí články věnující se tomuto tématu vyšly pak ve dvacátých letech 20. století. O jejich soubornější zpracování se pokusil až v roce 1930 Josef František Svoboda v rámci programu Národopis lidu československého – v regionální monografii *Moravské Horácko. Lidové umění a zvykosloví* na základě komparace praporců z telečského a dačického muzea (SVOBODA 1930, 22–24). V padesátých letech 20. století se touto tematikou zabýval i Antonín Václavík, který upozornil na podobnost figurálních motivů z praporců s motivy na kraslicích a keramice z okolí Telče (VÁCLAVÍK 1956, 37–38). Pozornost jim věnovala také Vlasta Svobodová ve své monografické práci o horáckých lidových výšivkách (SVOBODOVÁ 1967, 9–18), kde uveřejnila doposud nejrozsáhlejší studii. Na konci šedesátých let 20. století se jimi ve své dizertační práci zabývala také Eva Melmuková-Šašecí, která působila jako kurátorka sbírky textilu v Muzeu v Telči (MELMUKOVÁ 1969, 10–13). O jejich zhodnocení na základě komparace praporců dochovaných v muzejních institucích v Telči, Praze, Brně, Třešti, Dačicích, Počátkách a Jindřichově Hradci se pokusila ve své diplomové práci z roku 1978 Ilona Kostřicová-Mojžíšová, která výsledky svého bádání pak publikovala v regionálním periodiku na začátku osmdesátých let 20. století (KOSTŘICOVÁ 1981, 45–48). Prostor dostaly také v *Moravské lidové výšivce* Miroslavy Ludvíkové (LUDVÍKOVÁ 1986, 159–161), která je zasadila do širšího kontextu a zdůraznila ikonografickou hodnotu výšivkových motivů, a které je dedikováno toho čísla časopisu *Folia Ethnographica*.

Často jsem se v literatuře, a to i v soudobé produkci, setkala s nepřesnostmi, zaměňováním jednotlivých praporců, špatným určením datace, ačkoliv byla na praporci přímo vyšita,